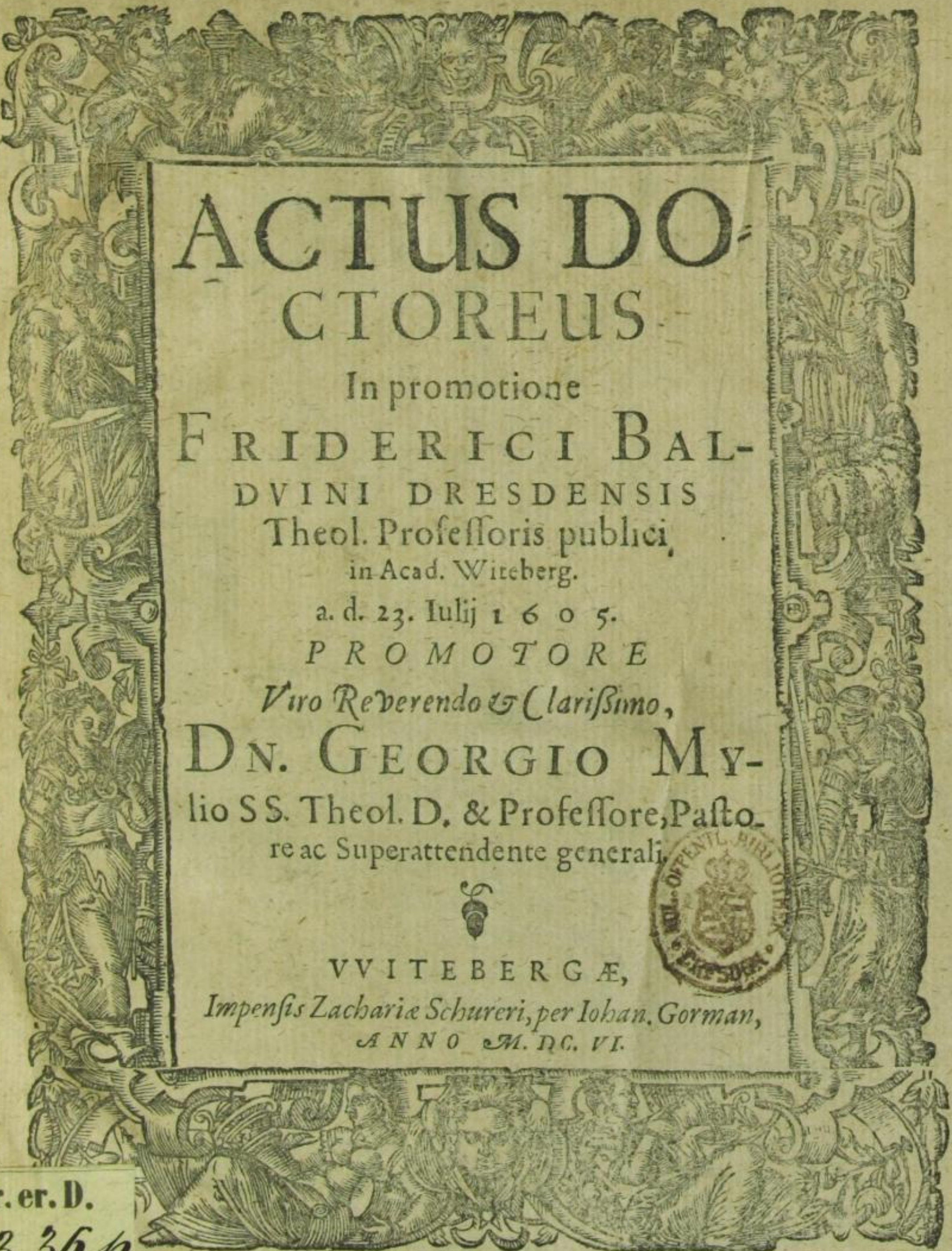

Biogr. er. D

1543, 36^A

ACTUS DO- CTOREUS

In promotione

FRIDERICI BAL-
DVINI DRESDENSIS
Theol. Professoris publici,
in Acad. Witeberg.

a. d. 23. Iulij 1605.

PROMOTORE

Viro Reverendo & Clarissimo,

DN. GEORGIO MY-
lio SS. Theol. D. & Professore, Pasto-
re ac Superattendente generali.

VVITEBERGÆ,

Impensis Zachariae Schureri, per Iohan. Gorman,
ANNO M. DC. VI.

Biogr. er. D.

1543, 36/2

Aus der
Schloßbibliothek zu Oels
1885

13181

Præstantissimo viro, prudentiâ, doctrinâ, & virtute ornatissimo,

Dn. IOANNI TEV-
CHERO,

*Serenissimo Electori Saxonie à Secretis, Domino meo
Compatri & Amico plurimum colendo.*

S. P.

As pagellas strenæ loco ad Te mitto, Vir Præstantissime, compater & amice honorande, in quibus etsi minima pars mea sit: tamen hac vice ex alieno mihi liberalem esse licuit, quia quidquid hic laboris & studij Reverendi Domini Collegæ mei impenderunt: id omne honoris mei gratia susceptum fuit. Ejus honoris spectatorem Te inprimis exoptaveram, & si per Te stetit, jam exoraveram: sed quia Serenissimi Electoris, Domini nostri clementissimi (cuius Tu quoq; fida & expedita manus es) expeditiones publicæ fidei curæq; tuæ commissæ vota nostra interceperint: committere nolui, ut optimis istius festivitatis ferculis, quibus Te apprimè delectari scio, omnino defraudarere. Proinde ad explendum Tuum desiderium & contestandum meum in Te Tuosq; animum nunc quasi postliminiò Tibi communico, imò jam Tuas facio orationes Reverendorum Dominorum collegarum meorum in Actu meo Doctorali habitas, eas quidem (propter geminum Theologorum & Jurisconsultorum uno eodemq; tempore celebratum actum) solito fortasse breviores: tales tamen tantasq;

A 2

& pro-

& propter nomen Autorum in Ecclesia Christi jam celebra-
tissimum & propter rerum gravitatem ex temporum nostro-
rum statu natam & Theologos & Politicos juvare & delecta-
re possunt. Eas, vir Praestantissime, Compater & amice ho-
norande, benevolo animo hilariq; fronte accipe, & τεκμήριον
mei in Te nunquam intermorituri amoris ἀμετάπτωτον habe.
Ita Te Tuosq; omnes & hoc instanti & mox sequentibus an-
nis quamplurimis divina sospitet benignitas, omnibusq; Tu-
is actionibus & institutis in salutare boni publici priviq; incre-
mentum clementer benedicat. Vale. Dat. VVitebergæ prid
Natal. Domini 1605.

P. T.

Compater Studiosiss.

Fridericus Balduinus, S. The-
olog. D. & Profefs. ordinar.

DECA

DECANUS COLLE- gij Theologici Leonhartus

Hutterus S. S. Theologiae Doctor & Professor pu-
blicus: Civibus Academiae VVitebergensis,
S. D.

*Reclarè omninò de Republica Christiana me-
reri, semper sunt judicati, qui ingenij dotes di-
vinitus sibi concessas, ad eam potissimum sci-
entiam conferunt, quam THEOLOGIAM ap-
pellare solemus: quæq; in tractandis sacris unice
est occupata. Dùm enim alij, vel proprio honori
velificantur, vel opes atq; divitias corradunt, vel studiis atq; ex-
ercitiis occupantur aliis: isti ex vera in Deum & in patriam pie-
tate, omnes ingenij judiciiq; nervos, omnia studia atq; consilia, in
salutem proximi, publicamq; Ecclesiae utilitatem referunt: ut
(quod Apostolus innuit) & seipsos servant, & eos, qui ipsos audie-
rint. Quâ functione, nùm ulla vel sanctior, vel præstantior, vel
dignior, homini, hac quidem in vita, obtingere queat, Divinatore
Oedipo opus haud fuerit. Certè cum artes atq; scientia, subiectis
(scholarum liceat uti termino) discernantur: ea utiq; reliquis sin-
gulis ac universis, palmam facile anteverterit, quæ non hujus tan-
tum seculi spatii terminatur, non evanida tantum corporis & for-
tunæ bona sectatur, non ea deniq; duntaxat curat, quæ τὸ πῶς τὸ ἄλ-
φωτα faciunt: Sed quæ in infinitam usq; æternitatum omnium æter-
nitatem penetrans, illud præstat, ut hac quidem in vita, piè erga
Deum, justè erga proximum, sobriè erga teipsum: ex antlatis verò
mundi*

mundi hujus miseris, æternum cum Deo, cum Angelis, cum Electis omnibus, bene beatè q̄ vivere possis. Quid? quòd sacrosancta THEOLOGIA nostra, reliquis artibus atq̄ scientiis in universum omnibus, facem veritatis & perfectionis præfert: sine quâ tenebras veriùs atq̄ ignorantias, quàm scientias, eas vocaveris. Hæc enim vera rerum creatarum omnium principia, non minus perspicue, quàm verè describit: Hæc præcepta Ethica, bene q̄ vivendi regulas longè saluberrimas præscribit: Hæc verum à falso, bonum à malo, lucem à tenebris exactissimè distinguit: Hæc fontem legum bonarum omnium aperit: Hæc quid justum rectumq̄, quid vitandũ, quidvè persequendum sit, luculenter ostendit: Hæc historiam rerum jam inde ab orbe condito gestarum, quâ verissimam, quâ antiquissimam, fidelissimè pertexit: omniumq̄ aliarum historiã, fundamenta ponit longè firmissima: Hæc veram illam, maximè q̄ efficacem Rhetoricam sive artem dicendi tradit: quæ nimirum non ἐν τοῖς ἀνθρώπων σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος & ἡγεμονίας consistit, ut fides etiam nostra, non sit ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεῶν: ut loquitur Apostolus, 1. Cor. 2. 4. & 5. Hæc deniq̄ non animæ modo medicinam maximè salubrem facit: sed & Corpori cælestem illam πανάκειαν propinat, quâ æterna & nunquam infirmanda sanitati restitui queat.

Tanti igitur momenti cum sit THEOLOGIA, Quis non singulari & amore & reverentia dignos judicet illos, qui summa fide atq̄ diligentia in id incumbunt, ut ex ea singuli isti usus ad Rempublicam Christianam redundare possint. Respexerunt hûc dubio procul, p̄y Majores nostri, qui in sacratissima scientia nostra Theologica haud minùs atq̄ in reliquis scientiis, certos honorum gradus decreverunt iis, qui in hoc ipso studiorum genere, non modo ipsi multum operæ ac studij posuerunt: sed de quibus spes haud vulgaris concipi poterat, ex ipsorum laboribus ac studiis plurimum commodi & emolumenti ad Ecclesiam Christi redundare posse. Quod laudabile institutum, jam inde à prima Academia hujus fundatione, in Facultate etiam nostrarite observatum fuit: frustra illud improban-

improbante Andrea Caroloftadio, qui Anno 1523. die 3. Februarij, in promotione publica duorum S. Theologiæ Doctorem, Iohannis VVestermanni, & Gotschalci Croppij, in hæc verba erumpere non dubitavit: Testor me posthac nullum amplius in quemvis gradum subvecturum: Pie enim hoc facere non possum. Cujus rei indignitate motus D. LVTHERVS noster, furorem hominis istius, his verbis, Libro Statutorum Collegij nostri inser- tis, taxare voluit: Et ego testor hac mea manu, me in eodẽ Actu affuisse: & sacrilegas has voces, ex ore ejus blasphemio audisse: Sed quibus tunc palàm reclamare non licuit: Ego prudẽs facio impiẽ, quòd propter duos florenos, promoveo. Et contendebat ex Matth. 23. capite, neminem esse vocandum Patrem, aut Magistrum in terra, sed unum esse Magistrum & Patrem in Cœlis &c. Ex quibus intelligitur, quo Spiritu cœperit suam Theologiam. Martinus Luther m. propria.

Sed misso Spiritu Caroloftadiano, ad id, cujus gratia hæc dissertatio instituta fuit, accessum facio: ubi tamen haud longiore commemoratione opus fuerit, quã occasione, Electorali autoritate, Reverendo & doctissimo viro, M. FRIDERICO BALDVINO Dresdensi, Ecclesia prius Oelsnicensis Pastori ac Superintendenti, legitime huc evocato, Professio Theologica, hac ipsa in Academia, demandata sit. Illud potius scire vos velim, Virum hunc Reverendum, ad sublimiorem istam functionem evectum, non propria motum voluntate, aut causis aliis levioribus adductum: Sed vi Statutorum Collegij nostri impulsam, superioribus diebus, honores in Theologia summos, quos Doctores appellamus, sibi conferri, modestè & humaniter petiisse. Huic sanè ipsius petitioni uti libenter annuimus: ita re ipsa deprehendimus, ipsum a pia eruditione, eruditaq; pietate, apprimè paratum esse, & cum hoc insigni ornamento, puritatem in doctrina Christiana exquisitam conjunxisse: Simul etiam egregiis in docendo donis, rerumq; Ecclesiasticarum usu multiplici præclarè instructum esse. Cujus rei specimina bene multa, & ea quidem

quidem satis illustria, partim in disputatione publica, Concionibus
item & Lectionibus ab ipso hæcenus institutis: partim verò in
privatis Examinationibus ac Colloquiis feliciter edidit. Proinde
Doctorei honoris titulos, insignia & privilegia, ipsi ad diem Mar-
tis proximum solenniter conferre, gravi & maturo consilio decre-
vimus. Quæ solennitas ut reddatur illustrior, tum omnes omnium
ordinum Academiæ nostræ cives, tum nobilem ac studiosam Iuven-
tutem, rogamus atq; hortamur: ut die jam nominato, sub horam
VII. ad templum arcis confluant: & non tam solennem hanc re-
nunciationem, frequentia sua ornent: quàm piis votis ac precibus,
afflictum satis tum Ecclesiæ, tum Reipub. Christianæ statum
æterno DEO commendent. P. P. VVitebergæ:

Dominica VIII. post Trinit. A. D.

1605.

ORATIO

ORATIO

D. D. GEORGH MYLII &c.

De

Papa Sanguinario & Bellatore.

Cogitanti mihi hisce diebus proximis, Princeps Illustrissime, Rector Magnificentissime, Magnifice Domine Prorektor, Generosi Barones, Nobilissimi Consiliarij, Reverendi, Magnifici, Nobilissimi, clarissimi viri, Concio ornatissima, cogitanti, inquam, mihi diebus hisce proximis de argumento dicendi, huic tempori conveniente, atq; huius rei gratia Ephemerides inspectanti, tum Iulias veteres, tum Gregorianas novas, in his præcipuè geminum nomen sese obtulit, Stephani unum, non protomartyris illius; sed Flamini Romani: Liberii alterū, & sic utrumque Pontificium. Quo viso, statim in hanc tacitam cogitationem sum deductus: quid sit, cur Pontificum Romanorum nomina, pleraq; ferè omnia, Ephemeridibus inserta hodiè etiamnum extent. Consilij id fortassis aliquibus esse videbitur, præcipuè Romani idoli intentionem considerantibus. Ego fati alicuius illud esse existimo, quo memo

B

ria

ria conservetur flagitiorum & confiderationum, nullis seculis intermoritura, quibus se Romanæ sedis Præsules longissimo temporum decursu nobilitarunt. Inter quas principatum facile obtinet tyrannis, & sanguinaria crudelitas, quâ effractis timoris divini repagulis, scelere plusquam Tragico, animo plusquam gladiatorio, totus penè orbis religione solutus, concitatus est, quemadmodû de sacerdotum culmine, Rom. Pontifice, Budæus de Asse loquitur. Quæ cogitatio hoc præcipuè tempore usum necessarium habere mihi visa fuit, quò à nostræ etiam religionis hominibus non mussitatur, sed asseritur: non cogitatur, sed dicitur, scribitur, pugnatur, inter hos bellorum tumultus, & in miserabili illo, quod Germaniam hinc inde cingit, incendio, nihil nobis esse à Romano Pontifice periculi, satis tutas esse nostras res à Latini Præsulis insidiis; Atrocissimam esse eorum suspicionem, qui cessante bello Turcico, bellum metuant Pontificium. Parum abest, quin ad hæc voces à Germanis, à literatis, à religiosis etiam hominibus sparsas, ego totus contremiscam. Frequentissimum initium calamitatis ex securitate esse, Vellejus dixit Paterculus, insuper illud addens, neminem celerius opprimi, quàm qui nihil timet. Nihil tutò in hosce despici, Curtius scriptum reliquit, quem spreveris, valentiozem negligentia facies. Incredibile esse Æmilius sentit, Nimia fiducia

ducia quantæ calamitatis esse soleat. Quæ ratio in eam me sententiam inducit, ut si ad corrupendas nostras partes, largitiones opulentissimas in Germaniam emisisset Pontifex, si ablegasset exploratores, qui ad libertatem Germaniæ prodendam, juratas ipsi præstarent operas: si jam conscriptum in Italia haberet militem, & equitum turmas jam dispositas, quibus provincias nostras invasurus esset: ego vix in majori periculo patriam nostram versari existimem, nondum esse Germaniæ tantum damni paratum arbitrer, quantum in hac una opinione inest calamitatis & periculi. Vobis ergo in visceribus pectorum penetralibus hanc esse infixam sententiam velim, quæ mihi jam dudum est persuasissima, sanguinarium esse Pontificem Romanum, & planè bellatorem, non qui pacis studio bella gerat, quod in pio bellatore requirit Augustinus, sed qui libidinem dominandi belli

*De verbis
Domini.*

B 2

ratio,

ratio, quanta res est ipsa: magnum me ad salutem Reipub. Christianæ momentum afferre posse confiderem. Nunc levi & brevi brachio res attentanda, nō consummanda est. Cujus orationis meæ nō hic scopus est futurus, quasi classicum canere, & ad arma capienda concitare nostros homines velim (Non enim carnalia sunt nostræ militiæ arma) sed partim ut ad precum ardorem securos nostrorum hominum animos excitem: partim cautos esse jubeam, qui arma jam corripuerunt: partim circumspectos moneam hos, qui pace frui sibi jam videntur, juxta illud Vegetij: Qui pacem desiderat, bellum præparat. Neq; ego metuo, ne in peregrina, aut ab instituto aliena materia versaturus vobis esse videar. Candidatum produco, cui in subselliis Theologorum deinceps locum esse cupio. Cui ordini in conventu Smalcaldico Lutherus sic benedixisse perhibetur, Impleat vos Deus odio Papæ. Quod si partem hujus voti vel apud vos, Auditores Illustrissimi, Generosissimi, Nobilissimi, Magnifici, Reverendi &c. vel saltem apud hūc candidatum hac mea oratione consecutus fuero: munere meo feliciter me perfunctum esse arbitrabor.

Johan. 8.

Iā ut hinc mea egrediatur oratio, indubitato constat oraculo, Satanā patrē esse mendācii, & homicidam ab initio. Non id quidem eo duntaxat sensu, quod utriusq; mali origo ab autore Satana dependeat, quo sanè dari aliud sublimius principium in
utro.

utroq; malo non potest: sed quod utriq; malo magna conjunctio intercedat, & mendacium dari, præcipuè in religionis & cultus divini negotio vix unquam possit, quin à latere quasi homicidium adhærescat: imò quod religionis falsæ propagandæ exordium ab homicidio truculentissimus humani generis hostis fecerit. Ex quo principio hoc defluxit, ut sanguinariam mentem, jam inde à prima conditi mundi origine, religio falsa quælibet, conjunctam sibi habuerit, nullaq; inventa sit hæresis, quæ non armis sese propagatam voluerit, eò plerumq; furentibus, quò majoris mendacij & falsitatis sibi fuit conscia. Repetite memoria antiquissimorum seculorum eventus, eos præcipuè, quæ religionis inclinatione in populo Dei facta, sub Regibus Iuda & Israël contigerunt: & sensus vobis de hæreticis idem erit qui fuit Stéphano de Iudæis: Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri, occisis ijs, qui de adventu Iesu Iusti sunt vaticinati? Christi & Apostolorum seculum quid attinet in medium adducere, quod nobis vivum exhibet hujus rei commentarium? Historiæ Ecclesiasticæ filum deducere, longum foret. Commemorare ea, quæ Patrum nostrorum ætas vidit, quæ in nostram etiam memoriam inciderunt, operæ non duco esse precium. Summa omnium in id redit, quod est à Christo nudius tertius præmonitū, Luporum rapacium similes esse Pseudopphetas,

Gen. 4.

quibus non in præda satis est, quo noceant, nisi strage etiam edita & laniena, lupinæ feritatis rabiem expleverint. Iam in Pontificem Romanum omnis ferè omnium hæresium lerna ita confluit, ut hæreticæ labis sentinam in compendio quasi isto deprehendi plus quàm certum sit. Sanguinari-um ergo illum, & truculentum esse, hoc vel solo argumento constare luculenter potest.

2.

Iam illud etiam considerationem accuratam meretur, quod Ioanni revelatum est, Meretricis Babylonix proprium hunc characterem futurum esse, quod sanguine Sanctorum, & testium IESV inebrianda sit. Hac visione Romam esse notatam, si nos Evangelici primi sumus, qui asserimus: quin fides nobis sit abroganda, neutiquam abnuo. At qui dixit hoc ante nos Bernhardus: dixit pluribus in locis Hieronymus: dixit Tertullianus l. ii. cont. Iudæos & l. 3. cont. Marcionem: imo dixit idem testis exceptione omni major, Petrus Apostolus, 1. Pet. 5. His tantis testibus, quia fidem negare nefas est, vix nisi cum ratione insanire dicendus est, qui aliud à Papa, quàm sitim sanguinis, quàm cædes & bella esse expectanda affirmaverit.

Sed ad testem temporum, lucem veritatis, nuntiam vetustatis (quam eloquentiæ Magister historiam appellat) nostra se convertit oratio.

Poscit hoc, inquit contra Faustum Augustinus, poscit hoc inquam, ordo naturalis, mortali-
um pa,

Apoc. 17.

*Ad Euge-
nium Epist.*

*ad Marcel-
lam. Quest.*

*ad Algasi-
am 11. in*

*præfat. ad
lib. Didymi.*

*in Epist. ad
Paulinam*

in fi. l. 7.

*contra Io-
yiminian. in*

*vita S. Ma-
rie.*

3.

um paci accommodatus, ut suscipiendi belli au-
thoritas atque consilium sit penes Principes. At
enim quicquid annis septingentis funestorum bel-
lorum in orbe Christiano gestum est, illud ferè o-
mne gestum est, vel autoribus, ducibus atq; adju-
toribus: vel suavoribus atq; instigatoribus: vel ap-
probatoribus saltem Pontificibus Romanis. Ale-
xandrum M. moribundum dixisse refert Plutar-
chus in apophteg. Magnas video mihi futuras ex-
equias, bella innuentē, quę se defuncto in imperio
suo exarsura essent. Potuit hoc ad se etiam accom-
modare religio & pietas, quę primatu Rom.
Pontificum invalescente, in fata sua quodammo-
modo concedens dicere potuit; Video magnas
mihi paratas esse exequias. Quod si quis est, qui me
ex affectu loqui putet, huic ego ex aula ipsa Roma-
na sistam pro me testem Platinam, qui circa hæc
ipsa, quę subindicavi, tempora, de sedis Rom. E-
piscopis sic scriptum reliquit, Verum est certè,
quod Crispus ait: Quę orta sunt, occidunt: quę
aucta, senescunt. Imperium ipsum Rom. magnum
habuit incrementum. Verum postea Principum
ac populi Rom. ignavia, splendor ille Romani
nominis, in obscuras tenebras conversus est, tum
vel maximè, ubi remissa exercitatione virtutis,
voluptatibus se homines tradidēre. Idem etiam
accidisse Pontificali dignitati dicere possumus.
Sanctitate enim & doctrina, quę non nisi ma-
gnis laboribus, consummataque virtute com-
paran-

Fol. 131.
in Benedi-
cto IIII.

paran-

parantur, Pontificium decus sine ullis opibus primo quidem auctum est, inter tot hostes & obstinatos persecutores Christiani nominis. Mox verò ubi cum ipsis opibus lascivire cepit Ecclesia Dei, versis ejus cultoribus à severitate ad lasciviam, peperit nobis tanta licentia peccandi, nullo Principe flagitia hominum tum coercente, HÆC POKTENTA, à quibus ambitione & largitione, sanctissima Petri sedes, occupata est potius, quàm possessa. Primatum in hoc ordine sibi rectissime vindicare potuit Ioannes X. qui Platina teste spiritus militares, magis quàm religioni deditos gerens, in aciem etiam ipsam progredi, & parta victoria, triumphos militares agere non cohorrui. Quod ipsum post Ioannem X. primus facere Leo IX. teste Sigonio, non erubuit. Hos secuti, imitantiq; Callistus II. Innocentius II. Alexander III. Clemens III. Honorius III. Martinus IV. Urbanus V. & VI. Sixtus IV. & alij complures, non milites Christi, sed Romuli vicarios atq; successores sese præstiterunt. Corruptos hominum mores, inquit Augustinus, bellis emendat Deus. De aliis bellis rectè hoc dixit Augustinus, si intentionem Dei potius, quàm eventum bellorum consideres. Pontificiis istis bellis non emendati sunt: sed in pejus subinde degenerarunt corruptissimi Ecclesiæ mores, Pontificum præcipuè Romanorum, quos in eam rabiem vertigo animorum temporib. istis abegit.

Regni Ital.
l. 8.

De civit.
Del. l. c. 1.

abegit, ut bellorum concitandorum gerundorumque causa præsulatu isto sese fungi arbitrentur, imò in hoc studio partem religionis non postremam consistere existimarent. Victor III. ad frangendam Sarracenorum, qui in Africa erant, insolentiam, exercitum ab omnibus partibus Italiae convocatum ingentem, tradito vexillo B. Petri, & noxis peccatorum omnium relaxatis, in Africam misit, & per eos centum millia hostium cæcidit, referente Sigonio. Urbanus II. militiam novam Christi cõmentus, quæ ad recuperandam à Saracenis Ierosolymam proficisceretur, trecenta hominum millia animavit, qui nomine militiæ isti dato, signum crucis, ut tum ferebat sermo, susceperunt, quod Platina recensente constat. Huius exemplo excitatus Eugenius III. Crucem iterum indixit ac totum occidentem ad arma capienda concitavit, ut scribens ad Eugenium de multitudine eorum, qui militatum irent, Bernhardus dixerit, Exhausti urbes & oppida, nec temerè inveniri, quem septem mulieres virum unum prehenderet, quod ubique viventibus viris viduæ remanerent. Cuius generis fuit illud etiam, quod Martinus V. indulgètiis concessis, omnes Christianos ad bellum, in Boëmos movendum invitavit, plurimos etiam impulit: sed & infelici successu. Qua de re consuli potest Cranzius Vandalia lib. 10. c. 36.

A. 1087.

C

Certum

Certum est autem quotquot hominum myriades, bellis istis Pontificiis implicati occubuerunt (occubuerunt autem penè innumerae) de eorum profuso sanguine solis Romanis Pontificibus, bellorum iniustorum capeffendorum autoribus rationem fore reddendam.

Τάυτα δὲ ἦν ὡσπερ ἀντίφωνα τῶν μελλόντων. Nam his specimenibus prælusum fuit facinoribus illis, quæ in Principes, Reges atque Imperatores Christianos tandem Romani Præsules immani planè ausu machinati sunt. Hic ego sanctissimos Henricos, fortissimos illos Fridericos, Othones potentissimos, cum Ludovico religiosissimo in medium queam producere, quibus à furiis Pontificum belluis conquiescendi, quin imò respirandi, tempus vix ullum concessum fuit. Necessum est, inquit Plutarchus in Apophthegmatibus, cum multis pugnet, qui multis vult imperare. Erant autem hic ea tempora, quibus non cum aliis regnare, multò minus subesse aliis: sed soli imperari, soli dominari volebant Roman. Præsules, in qua voluntate & cupiditate non causa, sed exitus belli duntaxat quærebatur, ut loquitur Seneca, & ne suo quidem, nedum alieno sanguini ab istis parcebatur, sed barbaro ritu, cædes cæde, sanguis sanguine expia.

expiabatur, ut habent verba Sallustii. Quis turbas à Gregorio VII. motas? Quis acies ab Urbano II. instructas: quis classica à Paschali II. cantata? quis castra ab Innocentio II. metata recenseat, aut recensita comprehendere memoria queat? Gregorius IX. cum populum Roman. ad partes Friderici II. Imp. inclinare cernebat, Apostolorum Petri & Pauli capita corripuit, & lacrymabili voce sanctorum reliquias populo commendans, ita omnium animos immutavit, ut qui antea socii erant atque subditi contra Imperatorem arma caperent. Refert Bapt. Fulgosus & Egnatius. Ne singula persequi necesse habeam, unius Iulii II. cuius historia patrum memoriam ferè attigit, exemplum in medium producam. Refert de illo Guicciardinus, quod cum Cardinalis adhuc semper vastis immoderatisque cogitationibus turgidus extitisset, adeò ut sapius turbandæ Italiæ instrumentum fuerit, ad Pontificatum promotus, omnino studio operam dederit, ut cupiditati accendendi belli, qua flagrabat, satisfaceret. In quo studio eo usq; progressus fuerit, ut Venetis imperium & eripuerit, & restituerit pro libito. Proditum est à Balæo, Ludovicum XII. Galliarum Regem ab hoc Pontifice in eas redactum esse

angustias, ut convocato apud Turones Concilio se tueri coactus fuerit in quo causam Regis agente Philippo Decio, hæ fuerunt propositæ quæstiones; An licitum sit Papæ bellum movere in aliquem Principem sine causa? An talis princeps defendendo sua, possit invadere impetitorem, & ab eius obedientia se subtrahere? Cum ad hæc quæsitæ responsum pro voto Rex tulisset, eoque ad Iulium missio, ut paci acquiesceret, flagitasset: precibus suis nihil aliud impetravit, quàm quod fulmine anathematis à Iulio percussus, & regnū eius prædæ publicæ ab eodem est expositum. Bellator hic insignis, cum acceptâ aliquando clade, Roma egrediens, castra rursus in Regem Galum esset moturus, Petri clavem auream, qua superbiunt Pontifices, in Tyberim proiecit his verbis additis, Quia clavis Petri non amplius valet, valeat gladius S. Pauli. Qua de re extant festiva Phil. Melanthonis, Casp. Braschii & Vlrici Hutteni Epigrammata. Bibliander quidam inde colligit, quia Iulius Papa ius suum omne, si quod habuerint à Petro Romani Pontifices, flumini Tyberino resignavit, & ipsum & successores eius hæreditate Petrina exutos & spoliatos esse. Memorabile autem de hoc Pontifice illud est, quod à diversis scriptoribus in literarum monumenta relatum, septennii spatio Pontificis istius immani tyrannide Christianorum occisa

cisa

cisa esse plus quàm ducenta millia. Et tamen, quod Guicciardinus scitè annotavit, omnes priores Pontifices clarissima atque ornatissima memoria Iulius iste superavit, apud eos nimirum, qui veris rerum vocabulis amissis, rectaque loquendi ratione confusa, magis Pontificum munus esse censent, armis & Christianorum sanguine Pontificiæ sedis imperium augere: quàm ad illorum salutem (cuius gratia ipsi se à Christo in terris vicarios constitutos iactitant) vitæ exemplo, & depravatis moribus corrigendis operam dare. Verùm enimverò audire hic mihi videor, qui hæc partim extera, partim vetera esse dicent. Pontifices suadere & urgere bella in Germania posse: gerere ipsos non posse. Pragmaticam religiosæ pacis sanctionem esse, quæ istiusmodi conatibus obstet, quam sibi non minus necessariam Episcopi Germaniæ, Lutheranorum provinciis quaqua versus circumdati agnoscat, quàm nos gratam nobis esse fateamur. Hic ego primum illud Senecæ inculcatum velim: Non ille solus militat, qui in acie stat: Sunt, qui peregrè etiam arma gestant: iam non omnia propriis: sed nonnulla alienis etiam armis bella geruntur, quorum hostium planè insidiosa, ac proin magis metuenda est bellandi ratio. Ita enim fit, ut si frustra bella gerunt, non miseri: Si infeliciter, non deteriores evadunt, cum quo ho-

C 3

stium

stium genere iniquâ sanè conditione confi-
gitur. Sed nunquid omnis præteritorum tem-
porum memoria intercidit? Quis igitur anno
supra sesquimillesimum vicessimo nono decre-
tum fecit Bononiæ, de Lutheranis aut ad Ro-
man. sedis obedientiam reducendis, aut vi bel-
loque delendis? Pontifex Clemens VII. incle-
mentissimus ille fecit. Quis anno 46. peditum
10000, equites 500, cum coronatorum mil-
libus ducentis in Germaniam misit, pro excin-
dendis funditus Lutheranis? Quis nepotes suos
misit, qui Germaniã ingressi, Lutherani sangui-
nis tantos torrentes se fusuros gloriati sunt, ut
in his equi sui natate possint? Pontifex misit,
Paulus ille III. scelus illud, flagitium illud,
monstrum illud, horrendum, infandum, in-
gens, cui Numen ademptum. Quis Carolo V.
& Ferdinando Imp. hortator fuit, ut exercitum,
quo instructi erant, in Lutheranos potius, Tur-
cis incomparabiliter peiores, quàm in Turcas
ducerent? Marcellus Papa fecit, & fecit hoc per
Cervinum legatum, brevissimo eo, quo Rom.
sedi præfuit, tempore. Alia inquis iam sunt tem-
pora, pace statuta religiosa, cuius beneficio de se-
curitate nobis abundè cautum est. Cautum
quidem: sed ab iis duntaxat cautum: qui in so-
cietate fœderis istius continentur. Hoc autem
quid

quid ad Pontificem attinet? cui eo loco est paci-
ficatio ista, ut oppressura ipsum videatur, nisi op-
primatur. Simul etiam cautum ab iis, qui foedere
vel arctiori, vel secretiori saltem alio ullo nō ob-
stringuntur, quæ qualia proximis annis sint liga-
ta diversis in locis, tum intelliget Germania, si
contemnendis, quàm cavendis hostibus melior
esse desierit, aut ut pro Tacito Plutarchus potius
sua mihi verba accommodet, si respicere magis,
quàm prospicere didicerit. Illud est, quod vereor,
quodq; vaticino spiritu etiã nō instructus, præsa-
gire certò possum, Turcis, pacem aut inducias à
Pontificibus Rom. longè certiores esse paratas,
quàm Evangelicis: Imò futurū tandem, si despe-
ratam sibi de istis videat esse victoriam, ut quem-
admodum Fridericum Imp. Sultano Ægyptio
captivandum prodidit Alexander III. quemad-
modum adversus Gallorum Regem, Baiazetem
Turcicum monarcham in subsidium vocavit
Alexander VI, & regnum Neapolitanum O-
thomannico Imperio, contra Regem Christia-
nissimum munimenti loco esse voluit: ita liber-
tatem Germaniæ, Tyranno Turcico, Rom. Pon-
tifex Iscariothico scelere prodat. Quid autem
futurum dico? Quarta Luna nati simus oportet,
nisi iam iam in re præsentì versari no-
bis videbimur. Sigismundum Imp. victum
à Turcis in Mysia referunt historiæ,
Posonii

*Tacitus in
Sertorio.*

*Baleus
f. 251.*

Baleus 463.

Posonii è fuga in Ascensionis provigilio vesper-
tinis precibus interfuisse, & calamitates Reipub.
Christianæ deplorasse: Noctu augusta Episcopi
facies dormienti oblata, Ecclesiam ob Pastorum
& Principum vitia affligi affirmavit, & Hunga-
riam intestinis bellis post ipsius obitum flagra-
turam, armis Turcicis arsuram prædixit: Sacer-
dotes virga ferrea coërcendos, religionem pri-
scam, multis contaminatam erroribus, vaticina-
ta est, Philippo commemorante. Rodolpho no-
stro Imp. sacratissimo non dormientis facie Epi-
scopi: sed vigilantis vultus Hungariæ atq; Au-
striæ tristissimus ob oculos versatur, & se
propter Pontificis & Iesuitarum latrocinia
& perfidiam affligi, & intestinis bellis flagrare,
Heidonibus, Vallonis, Tartaris, Turcis prædæ
esse quiritatur. Cum Valens Imp. Arrianus ad
bellum Gothicum proficisceretur, aiunt: Isaacum
religiosum Monachum ex eremo progressum e-
quo Imperatoris apprehenso sic ipsum compel-
lasse, Quò vadis Imperator, adversus Deum pu-
gnaturus, qui barbaros contra te nunc concita-
vit, quia ab Ecclesiis eos, qui ipsum laudant, re-
pulisti. Desine igitur, si sapias, pugnare, & bellum
Deus sopiet, redde gregibus pastores suos con-
tingetq; absque labore tibi victoria.

De Pontificibus verba feci hætenus, Rom.
Imperii iuratis hostibus, Germaniæ inimicis

ἀπόδοις

ἀσπίδοις & verè pestibus. Nunc ad te conuersus,
Rodolphe sacratissime, qui Reipub. Christianæ
culmen, patriæ columen es unicum, & divinitus
unctum, tibi ex infinitis subditorum myriadibus,
unum obtingere Isaacum opto, qui de præsentium
temporum necessitate monitorem se tibi ex-
hibeat, qui de calamitatum veris causis edoceat.
~~Arma armis irritari, Plinius dixit iunior, & bel-
la ex arbitrio sumi, non poni, Crispus scriptum
reliquit. Hæc de iis bellis veriora sunt verissimo,
in quibus pro præda saltem militatur, aut ubi
ex victo nihil præter gloriã sumit victor, quem
admodum Seneca loquitur. Quid nos autem de
iis bellis dicemus, in quibus de victorum non
boni tantum, existimatione vita, deniq; ipsa: sed
salute, æternaque beatitudine agitur? Hic silen-
tium nobis tempus imponit, sermonem ipsa rei
gravitas intercipit, sub qua ad te conuersi ô æter-
num numen, sic ingemiscimus, ô muctro Domi-
ni, quousq; non requiesces? ingredi in vaginã
tuam: quiesce & sile: Dissipa Domine gentes,
quæ bella volunt. Cogita ô Deus super nos co-
gitationes pacis, & non afflictionis, & da nobis
novissima, & quæ expectamus, & invocabimus
te, nomenq; tuum celebrabimus sempiternis se-
culis. Amen.~~

Jerem. 47.

Jerem. 29.

D

Licentiæ

Licentiæ Petitio.

AM AD TE REVERENDE ET
Clarissime vir, Leonh. Huttere S. Th. Doctor
& Professor, affinis, Compater & Collega ho-
norande conversus sermonem meum dirigo.
Produxi in publicū, atq; ad pedes tuos procum-
bentem adduci curavi, Reverendum & Cla-
rissimum virum, FRIDERICVM BALDVINVM,
S. Th. Licentiatum & Professore publicum, collegam nostrum.
De hoc non prædico, quibus laboribus, qua industria toto ado-
lescentiæ & juventutis tempore ad rationes exquisitas eruditio-
nis solidioris, tum sacra, tum prophanæ elaboraverit. Ad sunt e-
nim hujus rei testes vivi, quibus partes has testandas præreptas
nolo. Non operam Ecclesiæ quadriennio ferè integro navatam
commemoro. Famæ enim publicæ succenturiatam præstare operã
reformido. Non concionum & lectionum publicarum, & disputa-
tionis solennis specimina edita commendo aut recensco. Quæ sin-
gula atq; omnia in oculos atq; aures vestras incurrerūt, testimo-
nio omniū uti dignissima: ita passim cōpertissima. Illud unum est
quod testari me publicè, officii & conscientia ratio iubet, Eum
examine privato, eidemq; rigoroso adhibitum, ita Collegio no-
stro undequaq; satisfecisse, ut dignissimus fuerit iudicatus, cui
honor & gradus in Facultate nostra summus, qui Doctoreus no-
minai solet, conferatur. Huius rei peragenda causa hæc panegy-
ris instituta est, in qua ego quasi ἀγωνοθέτης constitutus, brabe-
um Candidato huic collaturus sum. Quam ad rem quia potesta-
te mihi ea opus est, qua tu fruere, Spectabilis Decane, Procan-
cellarie dignissime, illustrissima: huius veniam abs te, qua par
est, officiosi animi obsequentia peto atque contendo. Quæ, uti
non dubito, impetrata, perpetua & me, & ipsum observantia
tibi obstrinxeris.

Respon-

Responsio Spectabilis Domini

ni Decani, viri Reverendi & Clarissimi,

Dn. D. LEONHARTI HVTTERI

Professoris Publici.

NON TEMPORI MAGIS, QUAM
loco huic amplissimo, Reverende
& Clarissime D. Doctor, brabeuta
dignissime: Compater & Affinis sin-
gulariter colende: Non tempori in-
quam magis, quam loco huic amplissimo, O-
ratio isthæc, de Pontifice Romano, ipsiusq; capi-
tali in Ecclesias Lutheranas odio, jam abs Te ha-
bita, præclarè congruit. Fuit seculum superius,
tùm multis aliis, tum hoc potissimum nomine,
verè felix ac fortunatum, quod vi sanctionis Pra-
gmaticæ, (quam pacificationem Religionis, sive
Transactionem Passaviensem vulgò appellitât)
purioris doctrinæ Evangelicæ professio, per Ro-
manum Imperium libera omnib; concessa fuit:
& Pontificiorum animi, qui alioquin à religione
nostra erant alienissimi, sic in unum quasi quod-
dam ac indissolubile corpus nobiscû coaluerunt,
ut, sub diversissimarû licet Religionû professio-
ne, pacem suaviter coleremus, & nefas esset, cõdi-
tiones pacis huius, in qua universa totius Imperii
salus unicè fermè cõsistebat, à quoquã ullo modo
violari. Sic. n. sonabat sanctionis illius Authêtica:
Propter Augustanæ Cõfessionis doctrinam, religionem atq; fidem,

Sleid.

Cæsar, Ferdinandus Rex, cæteriꝫ Principes, neminem totius Imperii, quocunqꝫ modo violent, nec ad deserendam Religionem suam, ceremonias atqꝫ leges, quas in sua ditione vel jam instituerunt, vel posthac instituent Confessionis Augustanæ socii, mandatis aut alia quavis ratione cogant: sed hanc Religionem illis liberam permittant: simulqꝫ bona, facultates, vectigalia, possessiones atque jura, sic ut pacatè eis possint uti frui &c. Hac certè pace (liceat Augustini uti verbis) nihil gratiosius audiri, nihil delectabilius concupisci, nihil utilius possideri poterat: Hæc simultates tollebat, hæc bella compescebat, hæc iras comprimebat, hæc discordes redabat, hæc cunctos in unum conglutinabat, hæc iuram cuique tribuebat, hæc ipsum deniqꝫ Romani Imperii florem conservabat. At verò hanc felicitatem non Ecclesiis tantum Lutheranis, sed universæ Reipublicæ Christianæ invidit Diabolus: & ut sanctissimæ huic pacificationi nervum omnem incidere, tum per Pontificem Romanum, bestiam illam Tarpeiam, tum per huius satellites, maleferiatos illos novæ societatis Esavv, Monachos, initio quidem per cuniculos, postmodum verò aperto Marte, maximè strenuè advigilavit, hodieque advigilat: illis fretus consiliis, artibus, imposturis, quas Oratio tua, Reverende Dn. Compater, sic vivis depinxit coloribus: ut aliquid addere si vellem, actum agere meritò videri possem. Exhorrescit autem animus cum ex una parte nostratium quorundam hominū stupendam

oscitan.

oscitantiam intueor, qui in utramque hodiè
aurem quasi indormientes nihil quicquam peri-
culi ex Consiliis Pontificiis, etiam pace cum Tur-
cis in ita, nobis extimescendum esse suaviter so-
mniant: Ex altera verò parte detestandam Ad-
versariorum malitiam expendo, qui usque adeò
avidè Lutheranorum sanguinem hodiè sitiunt,
ut vel cum totius Romani Imperii dispendio ac
interitu, gladium in solos istos stringendum
esse, clamitent. Respiciat nos DEVS ex al-
to & pro mirandâ sua virtute ac sapientia in-
fringat & confundat conatus & consilia eo-
rum, qui exercitui Israëlis opprobrium dice-
re, imò exitium minitari non verentur.

Sed, uti dixi non tempori tantum, verum lo-
co etiam huic amplissimo, Oratio tua, Vir Re-
verende, ac Clarissime præclarè convenit. Si
quâ enim verâ ac propria laude valet nostra
hæc Academia, hanc certè præ reliquis Aca-
demiis omnibus, suo quodam jure, sibi ven-
dicat, quod secundum pium illud Megalan-
dri LV THERI nostri votum, jam inde à
primo fermè foundationis suæ Exordio, odio
illa in Pontificem Romanum repleta flagra-
vit longè acerrimo. Ex hac enim ex-
ivit Tonitru illud, sive fulgur Angeli
D 3 per me.

per medium cœli volantis, quod Regni Antichristiani sive Pontificii abominationem ac fœditatem detexit, detectam evertit, everfam usquehuc ita fortiter repressit, hodieque reprimat, ut vires, quas anxie quærit, pristinas recuperare nulla ratione possit. Quâ lanè unâ in laude etiamnum VViteberga hæc nostra suaviter acquiescit.

Cæterùm paulò accuratius isthæc expendens, ad præsentem etiam hunc virum Reverendum & Clarissimum, FRIDERICUM BALDUINUM, S. Theologiæ Licentiatum, quem hîc procumbentem videmus, hanc ipsam Orationem tuam se adiungere, animadverto. Ut enim laudẽ quam ex spoliis spiritualis Ægypti, Regni nimirum Pontificii, jampridem retulit nostra hæc VViteberga, sartam tectam cõservare, & ad seram usque posteritatem propagare possit: ejusmodi opus est parastatis, qui & ipsi odio Papæ impleti, bellũ istud sacrum DOMINI bellare nõ tam velint, quàm possint. Horum è numero, ut se quoque esse testaretur Clarissim⁹ iste vir, nõ modò annis superioribus utilem perquàm operam Ecclesiæ DEI, tum apud Fribergenses, tum Olñicenses navavit, sed & nuper admodum à Serenissimo Electore Saxonix &c. Domino nostro Clemētissimo, ad capeffendam professionem Theologicam legitimè hîc vocatus, in publicum prodire, & professione sinceritatis factâ, publicum à Collegio

Collegio nostro Testimonium, quod Doctoratum vocant, debitam cum modestiam petere voluit, imò debuit. Quam verò dignè istud ὀρθοδοξίας καὶ ὁμοπαυδίας βεβαιον, à Nobis petat, utinam tam esset hoc in loco publico edisserendi comoditas, quam nobis fuit cognoscendi, partim ex privatis συμβιβάσει, partim verò ex publicis, ab ipso institutis, disputationum, lectionum, concionum exercitiis: sed verbis opus quid fuerit, rerum ubi insignia adsunt documenta?

Proindè non tam iusta Rev. Tuæ D^{nis} intercessionem, quam ipsiusmet Candidati huius nostri meritis motus ego, pro ea, quâ nunc ex officio mihi delegato, fruor autoritate, & ex clementissima concessione S. Cæsareæ Maiestatis, nec non benignissimâ, Serenissimi Illustrissimiq; Principis ac Domini, Dⁿⁱ. CHRISTIANI II. Ducis Saxoniae, S. Rom. Imperii Archimarschalli & Electoris, Landgravii Thuringiae, Marchionis Misniae, Burggravii Magdeburgici &c. Domini mei Clementissimi, indulgentia, potestatem Reverendæ Tuæ Dignitati facio plenariam, iura etiam ac Licentiam tribuo, Reverendo & Clarissimo Candidato huic nostro, summos in Theologia honores, quos Doctores appellat, conferendi: collatos publica renunciatione confirmandi: confirmatos usitatis ritibus atq; insignibus decorandi: idq; in nomine Sacrosanctæ & individuae Trinitatis,

tatis, quæ est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, Deus trinus in unitate, unus in Trinitate, DEVS benedictus seculis infinitis. Amen.

Iuramentum.

Promotio.

VOD IGITUR FAVSTVM ET FELIX esse jubeat Deus omnis benedictionis, Pater ille luminum, à quo est omne donum bonum, & omnis donatio perfecta proficiscitur: Ego GEORGIUS MTLIVS, Theol. Doctor & Professor, te Frid. Balduine, Th. Licentiate, vir pietate, eruditione virtuteq; præstantissime publica Collegii Theologici voce, Theologiae Doctorem creo, creatum renuncio, renunciatum proclamo, & ab omnibus pro tali agnoscendum habendumq; esse, publicè significo, in nomine PATRIS, FILII & SPIRITVS SANCTI. Et quemadmodum celestis Pater renunciationem Filii sui, summi Ecclesie Doctoris, voce sua cœlitus sonante inauguravit, & Spiritus Sancti, in specie columbæ descendentis, apparitione, ad Iordanem insigniter exornavit: ita ardentibus votis Deum oro, ut publicum hoc testimonium tibi tributum, donis gratiæ suæ, & larga Spiritus sancti virtute obsignet & confirmet, & te nobiscum vas esse gratiæ suæ, & permanere, in usus Ecclesie sanctificatum, clementer patiatur. Et quia solennitatis causa placuit piæ vetustati, signis & ritibus quibusdam, renunciationes istiusmodi augustiores reddere, quin imò solennitates istas utilissimis commonesactionibus potius condire: ego etiam usitatum morem servaturus;

I.
Cathedra.

Primum in hanc superiorem Cathedram te adductum colloco huius loci assignatione non tantum potestatem tibi conferens, sacra in scholis publicè docendi, profitendi, disputandi: sed sic etiam testificans, te non esse ex numero eorum, qui currunt non

runt non

munt non missi, aut honorem sibi ipsi rapiunt: secus quam Aaron:
sed partes docendi legitime te assecutum esse.

Atqui fundamentum doctrinae nostrae sacer codex est, in
quo sola vox caelestis Patris resonat: Hunc non mea: sed Apo-
stoli, imò Christi voce tibi commendo, *δέξτε τὴ ἀναγνώσει, ἐ-
πεὶ ἴστε τὸς γραφὰς*: eundemq; tibi aperio, reclusumq; claudo
iterum, ut probe memineris, nequaquam tibi concedi, ut in do-
ctrina aliquid innoves: Sed ita stes doctrina divinitus revela-
ta, ut qua parte divina sonant oracula, tu intrepidè doceas:
qua parte silent illa, tu ne verbo tibi uno hiscendum existimes,
hoc est, neq; addas quicquam ei, quod in verbo suo locutus est
Dominus, neq; auferas, ne vel plaga tibi apponantur, quae sunt
scriptae in libro isto, vel auferatur pars tua de libro vitae.

Impono etiam mitellam capiti tuo, consuetum quidem in-
signe docentium in Ecclesia, quorum honorata merito esse de-
bent & conspicua in populo capita: sed praecipuè monimenti loco
tibi futuram, quo de protectione divina commonescias, quae tibi
expectanda est certò sub periculis illis, quibus ordo noster plerūq;
est in hoc mundo, Christo ipso vate, obnoxius.

Addo insuper annulum aureum non in ornamenti usum, non
privilegii tesseram praecipuè, quae ordini nostro scis quam debe-
ant esse vilia: Sed eo potissimum nomine, ut memineris, huius
quasi arrhae interventu desponsatam tibi esse Theologiam sacro-
sanctam, cui fovenda & propagandaq; nihilo minori, quam conju-
gali fide obstrictus esse debeas.

Deniq; sinu & complexu hoc meo te recipio, ut de concor-
dia studio te admoneam, fraterno planè & coniunctissimo. Sua-
viculum est illud Psaltis, Ecce quam bonum & quam jucun-
dum est, fratres habitare in unum. Sed non est sinistrae manui
magis opus dextra, quam ordini nostro concordia, cuius in hoc
quasi apice salus fortunaq; omnis consistit, Tantum veritatem
& pacem diligite. Quapropter monitum te volo, ne quid geras
per contentionem, aut inanem gloriam & *ἰδιογλωσσόνην*: Sed ex
modestia alios te semper praestantiores existimes, & qui quan-

E

tusq;

II.
Liber.

III.
Mitella.

IV.
Annulus.

V.
Complexus.

tusq; Theologus sis, humilitatis & dilectionis studio præcipuè
testatum facias.

VI.
Gratulatio.

Quod superest unum, de honore isto novo & gradu sublimi,
ex animo tibi gratulor, & quia nisi Domino benedicente, nihil
in rebus quibusvis felix aut fortunatum esse constat: ardente
pectore veneror Deum æternum Patrem Domini nostri Iesu
Christi, eundemq; largitorem omnis boni precor, ut sibi gratum,
tibi honorificum, Ecclesiæ salutare totum hoc opus esse jubeat,
& nos universos vasa gratiæ & misericordiæ suæ manere in o-
mnes seculorum æternitates patiatur. Amen.

QVAESTIO PVERI:

Proponenda quidem Ab AN-
TONIO, Dn. D. GEORGII MYLII filio,
sed ob angustiam temporis intermissa.

*Utum jure humano generale & visibile
aliquod Ecclesiæ caput possit
constitui?*

Questionis
& Responsi-
onis Autor
F. B. D.

QUONIAM HÆ DICENDI
partes pro more Academico ab
Amplissimo Theologorum colle-
gio mihi sunt iniunctæ, nolo pro-
lixa vel pueritiæ vel inscitæ meæ
excusatione, quod aliis in more est, tempus inu-
tiliter terere. Nã jam ante constat Patribus Aca-
demix conscriptis, hanc sive moris sive honoris
legem non ad adultiores & eruditos, sed pueros
& discipulos pertinere. Proinde te quoq; Reve-
rende & Clarissime Domine Doctor, eam, de
qua

qua pauca jam propono, quaestionem bene con-
sulturum, confido. Et quia jammodò Dominus
parens de molitionibus & insidiis Romani Pon-
tificis differere cepit, operæ pretiū me facturum
existimo, si ad pertexendam prolixam hanc Ro-
manæ tyrannidis telam meæ quaestionis filum
adferam. Novit autem Dominus Doct̃or, quàm
insolenter sese jactet Pontifex Romanus non
tantum Ecclesiæ sponsum & œcumenicum pa-
storem, judicem universalem & fidei Magistrū,
qui neq; errare, neq; prout particularis persona,
hæreticus esse possit: Sed & ut caput, & (ut eius
Gnathones nonnunquam loqui solent) Monar-
cha Reipub. Christianæ, qui jurisdictionem ha-
beat verè coactivam, eamque Ecclesiasticam &
civilem; quam utramq; à Christo acceperit, sed
illam immediatè & per se, hanc saltem in ordi-
ne ad bonum spirituale, ita ut summam potesta-
tem habeat in rebus Ecclesiasticis & politicis di-
sponendi pro arbitratu. Nihil jam dicam de jure
gladij politici, quem Cacus Romanum prædo-
num more olim ad se rapuisse, & etiamnum
mala fide possidere extra controversiam est: ni-
hil etiam agam de jurisdictione Ecclesiastica, in
qua quomodo præter omne jus & fas Biblicum,
contra manifestā inhibitionē Salvatoris Luc, 22,

*Bell. lib. 4.
de Rom.
Pont. capp.
sex priorib.*

contra luculentā Apostoli doctrinā, qui omnes
Ecclesiæ ministros adæquat 1. Cor. 3. cōtraexpres-
sa œcumenicorū cōciliorū decreta: & deniq; cōtra
praxin universæ Ecclesiæ orthodoxæ, dominium
officiosè quidem; sed ô vitiosè, ambiat, itidem à
nemine piorum ambigitur. Hoc tantum quæro:
si consenserint ordines Imperii adeoque omnes
Ecclesiastici & politici regiminis adsertores in u-
niverso orbe Christiano, ut publicè pacis & tran-
quillitatis causa ad compescendos hæreticos, &
dignoscendas controversias unum aliquod gene-
rale caput Ecclesiæ eligatur purum in fide, quod
reliquis in orbe Christiano Monarchico regimi-
ne præsit, utrum hoc è re Ecclesiæ fore cenleas?
Neq; enim latere potest Dominum Doctorem,
quantis verborū ampullis ingeminaverint Ma-
gistri Nostri in nupero Ratisbonensi Colloquio,
in omni bene constituta Repub. oportere esse ju-
dicem & caput unum aliquod visibile, quod evi-
denter iudicet sententiam ferendo, uter litigan-
tium steterit, uter causa ceciderit, quod nihil ali-
ud videtur esse, quam iure quodam caput visibi-
le Reipub. Christianæ, hoc est Ecclesiæ petere:
Constat etiam quam speciosè crepare soleant,
petiisse Tubingenses Theologos Ecclesiæ Luthe-
ranæ caput visibile. Patriarcham Constantino-
politanum, usq; adeò nec ipsos omnino negare
posse necessarium esse caput aliquod Ecclesiæ
visibile; quin & hoc non ignotum est, nonnullos

Magni

Magni nominis Theologos patrum memoriã
statuisse, si Pontifex Romanus Evangelium ad-
mitteret, posse ei, propter pacem & communem
tranquillitatem Christianorum, qui jam sub i-
pso sunt & in posterum sub ipso erunt, superiori-
tatem in Episcopos, quam de facto habet, jure
humano etiam à nobis permitti. Videntur hæc
vel unico blandæ pacis nomine ab blandiri ratio-
ni sapientium, & vix quidquam aut optabili-
us foret aut magis necessarium, exulceratis his
Ecclesiæ temporibus, quam ad unum aliquem
conroversiarum Theologicarum decisiones de-
ferre, & in eius iudicio unice acquiescere. Ita e-
nim & controversiarum numerus haud dubie
minueretur, & sacrosancta scriptura, ut materia
litis, ut nasus cereus, ut litera muta, & tantum ad
tempus adaptata non diffamaretur; & quæ vi-
dentur alia hinc emergere commoda, quæ ob
temporis angustiam lubens prætereo. Sed quia
puerili meo iudicio diffido, nolo temere quid-
quam adstruere, sed potius ut eade re pluribus
differendi occasionem tibi, Reverende Domi-
ne Doctor præberem, hæc, uti iussus sum, in
medium adferre volui, etiam atque etiam orans,
ut quid de quæstione posita sentiendum, quid
commode sequendum sit, haud gravatim expo-
nas: quo nomine & me perpetua gratitudine, &
Illustrissimum hunc Amplissimumq; confessum
singulari gratia & favore tibi devincies.

*Cusanus e-
pist. 2. de u-
su commu-
nicat. ad
Bohemos.*

Brevis Responsio ad præcedentem quæstionem.

SÆPE MULTUMQ. DE MŌNARCHICO REIPUBLICA Christiana regimine cogitanti mihi venit in mentem illud Chrysostomi, quod juris Canonici compilator Gravianus laudavit dist. 4. c. maai § quicumq. Quicumq. desideraverit primatum in terra, inveniet confusionem in cælo, nec inter servos Christi computabitur, qui de primatu tractaverit. Quæ sanè memorabilis sententia quæstioni propositæ breviter & verè respondet. Nam utut Monarchia commendationem suam obtineat in rebus civilibus: in Ecclesia tamen, præter unicum illum & præpotentissimum omnium dominorum dominum & Monarcham Iesum Christum alium agnoscere, cui, licet in doctrina puro & orthodoxo, jurisdictio suprema in omnes totius orbis Christiani Episcopos tuto deferatur, neq. fas neq. possibile est. Primum enim tale jus humanum, si quod esset, refragaretur divino, quo vel ipso nomine nullum esset. Vult enim $\delta\epsilon\chi\omicron\iota\chi\alpha\upsilon\lambda\omicron\varsigma$ & $\delta\epsilon\chi\iota\epsilon\theta\upsilon\varsigma$ noster Christus Iesus inter servos suos non dominium sed servitium Luc. 22. Principes Gentium (ait) dominantur illis, qui majores sunt, potestates exercent inter eos: non autem ita erit inter vos, sed quicumq. voluerit major fieri, sit vester minister. Vult non unius hominis; sed Ecclesiæ judicium, Matth. 18. illudq. supremum nominat, à quo appellare non liceat: Sed qui Ecclesiam non audierit (inquit) sit tibi velut Ethnicus & publicanus. Ad quam normam judicii Christiani, id est, à Christo Servatore promulgati Apostolus Paulus, suarum quoq. Ecclesiarum componit controversias 1. Cor. 5, 4. ubi ne quidem manifestè sceleratum proprio motu excommunicare audet, sed communicato Corinthiorum spiritu, ut ibi loquitur, & 1. Cor. 14. non unum tantum velut ultimum & $\lambda\epsilon\iota\tau\epsilon\tau\omicron\upsilon\delta\iota\omicron\upsilon\varsigma$ judicem sententiam ferre suadet, sed Prophetarum spiritus prophetis subiectos esse jubet; quemadmodum & ipse suam quam ad Philippenses scribit epistolam, Diaconis & episcopis ejus loci legendam & censendam misit. Philip. 1. Accedit, quod omnia ea quæ ad unitatem integramq. Ecclesiæ perfectionem pertinent, diligentissime Paulus enumerat Eph. 4. at nullam Monarchiæ visibilis mentionem facit: recenset capita fidei; enumerat gradus ministrorum Ecclesiæ, nominat alios Apostolos, alios Prophetas, alios Evangelistas, alios Pastores, alios Doctores, hos omnes à Christo datos Ecclesiæ dicit, unius autem generalissimi capitis & Archisuperintendentis ne quidem verbo meminit, quod absque crimine infidelitatis facere non potuisset, si de jure tale caput peti vel dari posset: quin potius Christum unicum Ecclesiæ suæ caput agnoscit Eph. 1. 4. 5. capp. id quod inter alios Cyrillus etiam obser-

observavit in cap. 17. Iohannis, lib. 11. cap. 26. Adde, quod & Apostoli tale do-
minium inter se non agnoscunt: Nam D. Paulus & se & Apollo ministros nomi-
nat per quos credimus se plantasse, Apollo rigasse ait, & tamen eam qui plantat,
eumque qui rigat, unum esse, addit, 1. Cor. 3. & Apostolus Petrus, quem Roma-
nus Superintendens Antecessorem suum, sed falso jactitat, omnibus omnino Ec-
clesiæ ministris huiusmodi primatum interdicit, præcipiens, ut pascant quidem
gregem, sed non dominantur in clericis: talem igitur vel papatum vel primatum
nulli prorsus concedere, & nec sibiipsi arrogare audeat: quin & in primo illo ge-
nerali Apostolorum concilio Hierosolymis coacto neque ipse unus, nec alius quisquam
solus ausus fuit sententiam ferre & præscribere alijs; sed ita visum est nobis, in-
quiunt, & Spiritui Sancto, communicantes consilia & vota, quibus eadem dele-
gata erant officia. Quod ergo nec Christus Dominus nec Apostoli jusserint aut per-
miserint, vel suo quodam exemplo introduxerint, illud neque juris neque moris esse
in Ecclesia facile credimus: quocirca quod D. Bernhardus ad Eugenium Papam
scripsit, nos quoque hic repetimus: Forma Apostolica hæc est: dominatio interdici-
tur; indicitur ministratio. Et quod Petrus non habuit, dare non potuit, sed dedit
successoribus, quod habebat, non primatum, sed sollicitudinem Ecclesiarum. Et si
maxime nec Christus nec Apostoli primatum & Monarchiam hanc in Ecclesia in-
terdicerent; fieri tamen non posset, ut salvo jure pietatis, pacis & tranquillitatis
publicæ universale regimen Ecclesiæ ad unum aliquem devolvatur. Nam quis
tam moderati esset animi, ut tantum honorem tam modestè ferret, quin alios
quantumvis magni judicij & acuminis viros præ se despectui haberet: non sine
manifesto Ecclesiæ scandalo, schismate & detrimento. O infinita ambitio ex-
clamat Bernhardus Epist. 42. & insatiabilis avaritia: cum primos honorum
gradus meruerint in Ecclesia: non ideo corda quiescunt, duplici semper aestuantia
desiderio, quo magis ac magis dilatentur in plura & ad celsiora sublimentur, &c.
Quis porro tam angelici esset ingenij, qui tot causarum & controversiarum, quæ
incidere possunt, nervum teneat, usque non dicam decidendis sed examinandis sus-
ficiat? Quis omnium omnino donorum Spiritus Sancti, quæ ipse distribuit prout
vult, participem se gloriatur, ut neminem ne quidem in minimo negotio sibi præ-
pollere existimet? Hoc nimirum esset *ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἄριστος* dei *ὁ πρῶτος*, quod Apo-
stolus prohibet Rom. 12. Quis tam divini judicij, ut nulla prorsus in re errare pos-
sit, aut si errat, quis tam providus, ut alios errore suo in errorem non pertrahat?
quis denique monstrabit regnum, ducatum, urbem, oppidum, collegium & socie-
tatem, ubi & in qua talis Ecclesiæ Monarcha eligi constituique debeat? nemo tam
bardus est, aut stupidus, quin illud ipsum in hac regnorum, fidei & morum distrac-
tione factu prorsus esse impossibile intelligat. Proinde, ut cætera incommoda &
ἀδύνατα in hoc intempestivo ministrorum Ecclesiæ primatu temporis lucrandi
gratiâ taceam, nullam omnino Monarchiam in Ecclesia Christi agnoscimus, &
nec

1. Pet. 5.

Act. 15.

de considerat.
lib. 25.

nec

nec ad Superintendentem Romanum, nec ad alium quempiam Magistrum No-
strum vel divino vel humano jure Dominium, primatum & papatum hunc Ec-
clesiasticum deferendum esse censemus, sed potius cum Gregorio Magno hunc i-
psam Antichristum vel Antichristi praecursorem esse dicimus intrepide, qui uni-
versalem Episcopum se nominare non veretur. Maneat caput unum & unicum
Ecclesiae suae Iesus Christus: maneant distincti ministrorum Ecclesiae ordines: ma-
neant communicata ministrorum vota & sententiae, maneat unica controversia-
rum in religione norma Sacrosancta scriptura: Sic & fidei conservabitur puri-
tas, & schismatum devitabitur acerbitas, & inter docentes simul & discentes
longè facilius obtinebitur tranquillitas.

Gratiarum actio Doctori Iuris, D. Ge-
orgio Rodossio, commendata, jam
haberi non potuit.

Biegr. univ. D. 1543, 36te.

